

[students]

a view into selection process

Selection of young participants is the very foundation of the entire structure of Petnica's educational programs. Because of the fact that Petnica Center has no technical abilities for direct contact with thousands of students from over 500 schools who are interested to come and participate in some of our prestigious programs, the selection process is focused on written applications. Each September Petnica Center sends to hundreds of secondary schools leaflet with detailed information about educational programs in the following year. The leaflet contains suggestions and instructions both for teachers and students, including application form. Deadline for applications is by the end of November when Petnica becomes flooded with thousands of letters with application forms, recommendations, examples of students' individual small science work and papers, copies of various types of diploma, awards, etc. Professional Petnica's selection team consists of over 50 people, mostly guest teachers and young teaching assistants from each of about 15 science fields and program areas. Their goal is to read every application in details. The actual selection procedure requests that at least four different people read each application. Each of them marks application with four marks respecting some important elements. After four-day long "selection party", an average and total score of each candidate is made by computer and about 700 students, tops, are definitely chosen. They will receive special invitation letter for Winter Seminars with more detailed instructions. Separate letter with list of selected students will be send to their school principals in order to re-assure transparency of the list and to justify their excuses from school classes during the week-long seminars in Petnica.

On these two pages we present some selected parts from students' application forms and from the applicants' essays. In promotional campaign for seminars and camps in 2005, the PSC offered students three titles/topics for the essays: "Could Science be Objective?", "I in year 2030", and "If I become a Minister of Science and Education". An essay, as well as applicant's C.V., teachers' recommendations, and application form are four part of application set. On this page we present (in Serbian language) a dozen of interesting students' thoughts from the essay titled "If I become a Minister of Science and Education". It's a pity that the most of them, like many of young people in Serbia, believe that the politics, even the entire public administration, is something dirty and corrupted, far away from their professional aspirations and carrier expectations. Therefore, we have to conclude that if bright and clever boys and girls dislike politics, somebody else will take these positions to make decisions and reshape our common future.

Izbor polaznika za petni-ke seminare slo`en je i odgovoran posao. Posle par decenija rada Istra`iva-ke stanice, i oko ovog segmenta rada ispleli su se -udne pri-e, -ak i mitovi. Njih stvaraju kako oni koji su pro{li selekciju, tako i oni koji to nisu. Elem, ako se pa`ljivo raspitate me | u srednjo{kolcima, najbolje me | u onima koji su zavr{ni razredi, sazna}ete razne "proverene" recepte kako da popunite prijavni formular i kako da napi{ete sve ono jo {to se tra`i, pa da sigurno budete primljeni.

Ve} dugo vremena, pored popunjenog formulara, biografije i preporuka, Istra`iva-ka stanica tra`i i od kandidata da napi{u i esej. To bi bio pisani rad srednje veli-ine na jednu od nekoliko ponu|enih tema. Funkcija eseja u proceni kandidata dugo je znan metod; u ovom slu-aju cilj je bli`e upoznati na-in razmi{ljanja i izra`avanja kandidata, sistemati--nost, kreativnost, pa i op{tu pismenost. Od kada je uveden u petni-ku selekcionu praksu, esej se pokazao kao va`an i zahvalan element izbornog postupka.

Ja bih, kao ministar, bio jedan segment lanca komunikacije koji bi postojao izme|u razli-itih struktura sa ciljem da se unapredi obrazovni sistem. Svoje predloge bih proslje|ivao do ljudi merodavnih da daju sud i sve predloge koji bi dobili pozitivne ocene bih ozvani-io, jer dono{enje odluka koje se ti-u tako osetljivih tema kao {to je obrazovanje dece, ne sme da se donosi bez provere i od strane jedne osobe. [Ognjen, II razred]

Prihvatio bih da budem ministar samo ako bih bio uveren da politi-ki, finansijski i drugi razlozi ne}e ograni-avati moj rad. [Milan, III razred]

U zemlji u kojoj svaki uli-ni preprodavac zara|uje vi{e od profesora malo se mo`e uraditi. [Ana, III razred]

Po zavr{etku studiranja a pre dobijanja diplome sproveo bih test znanja, jer postoje studenti sa dubokim d`epovima i plitkim mozgom. [Zoran, II razred]

Zahtevao bih od prosvetnih radnika da od u-enika ne prave hard-diskove u kojima se -uvaju milioni podataka! [Milo{, I razred]

Prvo bih {est meseci mirno prou-avao ovu problema-tiku. [Atila, III razred]

Kada bih ja postao ministar dao bih odmah ostavku i oti{ao da se bavim programiranjem, jer to najbolje znam. [Milo{, I razred]

Da ovako mlad postanem ministar, sigurno ne bih dao ostavku i, kao mnogi moji vr{njaci, zbrisao u ino-stranstvo! [Stanko, II razred]

Sa promenom vlasti smenjuju se direktori i dolaze novi koji se pona{aju kako ho}e. Trudila bih se da prekinem da politika uti-e na {kolovanje mladih. [Nur|ica, III razred]

Umesto veronauke, uvela bih u-enje o istoriji religije. Sigurno bismo vi{e voleli da u-imo obi-aje afri-kih plemena, nego da nam verou-iteljji propovedaju da je greh -itati Harija Potera. [Ivana, III razred]

...da se svakih pet godina obavi testiranje profesora da li su jo{ u mogu}nosti da kvalitetno predaju. Da je dr`ava bogata, bilo bi dobro profesorima pove}ati plate radi bolje motivacije. Ali, po{to to nije mogu}e, nastavnike bi trebalo stimulisati na neki drugi na-in, recimo malim povlasticama. [Jelena, III razred]

Od Vlade bih zahtevao da se ministru prosvete pove}a plata i dodeli slu`beni BMW745i, jer ja bih bio ministar sposoban da svoje ideje sprovedem u delo, tako da bi i taj auto bio opravdan i zaslu`en, pa neka vide deca kako treba da `ive pametni i sposobni. [Nikola, II razred]

da sam ja ministar prosvete

U jesen 2004. godine, tokom prijavljivanja za seminare u Petnici, srednjo{kolcima su ponu|ene tri teme za eseje – "Da sam ja ministar prosvete i nauke", "Sredina XXI veka" i "Mo`e li nauka biti objektivna". Ovde smo odabrali nekoliko zanimljivih ideja na prvu temu

Iscedila bih poslednju paru iz dr`avne kase za opremanje {kola. [Dragana, I razred]

Ako }emo iskreno – nikada ne bih bila ministar prosvete. U na{oj dr`avi to je uzaludan posao. [Lara, I razred]

Odlazio bih bez najave u {kole i pitao u-enike, a ne nastavnike, {ta oni misle o {koli. [Robert, I razred]

Potrudila bih se da na|em na-in da na{a deca manje znaju u desetoj godini, a vi{e u godinama kada se stvara karijera i daje doprinos svojoj zemlji. [Danijela, II razred]

Ponekad zamislim sebe u ministarskoj fotelji ali to ne bi bila fotelja za lenstvovanje, ve} za odmor od iscrpljuju}eg rada ministra. [Branislav, I razred]

Okupio bih {irok tim stru-njaka i tra`io da urade elaborat o tome {ta je potrebno uraditi u na{oj zemlji da bi ona za 5-10 godina postala srednje razvijena a za 15-20 godina razvijena zemlja. [Bojan, I razred]

Ubrzao bih reformu {kolstva na svim nivoima {to podrazumeva "-i{enje" od zastarelih programa i nekvalitetnih nastavnika [Mladen, II razred]

E, da sam ja ministar... Prionila bih svojski na posao. Ima tu mnogo da se radi! [Sanja, II razred]

foto: D. Maturovi{

foto: D. Jovanović

Šta to rade psiholozi??

2 Ana Orlić

Iako program psihologije u Istraživačkoj stanici Petnica postoji već 15 godina, još uvek postoje mnoge nedoumice, pa i zablude oko toga kako taj program zapravo izgleda. Naravno, ove nedoumice nisu karakteristične samo za program psihologije u ISP, već prate psihološku nauku u celini. Zapravo, psihologija je jedna od nauka oko koje se javlja niz nesuglasica, različitih shvatanja njenog predmeta i metoda, kako među laicima, tako i među stručnjacima. U Petnici, pak, program psihologije je spoj, s jedne strane naučnog, istraživačkog i empirijskog pristupa kakav se gaji u ISP, a s druge strane pokušaja da se šaroliko i nedovoljno precizno određeno polje proučavanja psihološke nauke predstavi polaznicima na pristupačiji način.

Ako ovo suviše uopšteno određeno prevedemo na plan konkretnih aktivnosti, program psihologije u ISP mogao bi se opisati na sledeći način. Na prvom mestu, tokom celog godišnjeg ciklusa polaznicima se organizuje niz predavanja, koja velikim delom drže stručnjaci iz relevantnih naučnih institucija. Ova predavanja su koncipirana tako da predstavljaju najvažnije oblasti i polja interesovanja psihološke nauke, ali i da ukazuju na savremene teorijske i istraživačke probleme i aktuelne pravce razvoja nauke. Predavanja su dinamična i interaktivna i veoma često osmišljena tako da nude malo gotovih rešenja, a mnogo otvorenih pitanja. Može se reći da krajnji cilj u ovom procesu, pored sticanja bazičnih znanja iz oblasti psihologije, jeste osposobljavanje polaznika da sami postavljaju naučno relevantna pitanja. Program psihologije obuhvata sledeće velike tematske oblasti: opštu psihologiju, psihologiju opažanja, psihologiju pamćenja, mišljenja i učenja, razvojnu psihologiju, psihologiju ličnosti, pedagošku psihologiju, socijalnu psihologiju, psihologiju umetnosti, psiholingvistiku i psihologiju rada. Pored toga, na posebnom metodološkom seminaru, polaznici imaju priliku da uđu osnove psihometrije, statistike i metodologije psiholoških istraživanja.

Pored raznih predavanja, tokom ciklusa seminara polaznici prolaze i kroz određene vežbe, kao što su rad u biblioteci, izrada nacrti psihološkog istraživanja, pisanje rezimea, izrada psihološkog upitnika itd. Sva ova stečena znanja i praktične veštine imaju za cilj da polaznike pripreme za ono što je najveća specifičnost i prednost rada u ISP – osmišljavanje i realizaciju konkretnih istraživačkih projekata. Projekti se realizuju na letnjem seminaru, kada polaznici već steknu određeni nivo bazičnih znanja. Prve godine boravka u Petnici polaznici mogu izabrati neku od ponuđenih istraživačkih tema, dok stariji polaznici samostalno biraju svoje projekte.

Program psihologije u Petnici obavljen je veoma mistično i predrasudama. Barem dok neko ne postane polaznik. Zamolili smo dugogodišnjeg efikasnog programa psihologije da ovu oblast nešto podrobnije predstavi budućim polaznicima ali i učesnicima drugih petničkih programa

Realizacija istraživačkog projekta obuhvata sve faze naučnog procesa: osmišljavanje teme, teorijsku analizu problema, izbor optimalne metode rešavanja problema, izradu ili izbor konkretne tehnike prikupljanja podataka, sprovođenje istraživanja, interpretaciju rezultata i pisanje izveštaja u formi naučnog članka. S obzirom na to da psihologija ima specifičan predmet proučavanja, kao i da su ispitanici ljudi, treba naglasiti da smo sa te strane donekle ograničeni u izboru tema. Naime, veoma često neki veoma interesantni i kreativni istraživački projekti ne mogu biti realizovani zato što se ne može obezbediti reprezentativni uzorak. Pored ovog, psihološka istraživanja u ISP imaju još jedno važno ograničenje. Veliki deo standardnih psiholoških mernih instrumenata, prevashodno testova, smeju da koriste samo diplomirani psiholozi. Međutim, i pored ovih ograničenja, na programu psihologije se realizuju veoma interesantni i često za uvažene kreativni i pronicljivi istraživački projekti.

Oblici rada koji se koriste tokom rada na programu su raznoliki. Veliki deo opisanih procesa odigrava se kroz mentorski rad, u čemu značajnu ulogu imaju studenti psihologije i nekadašnji polaznici ISP. Drugim rečima, rad je visoko individualizovan, a polaznici imaju priliku da se za svaki problem obrate mentorima ili rukovodiocu seminara za pomoć i savet. Pored ovog, na seminaru negujemo i različite forme grupnog rada, u cilju razvijanja kooperativnosti i veštine podele zadataka i uloga. Produkte svog rada ili razmišljanja polaznici imaju priliku da iskažu kroz razgovore, debate, tribine ili prezentacije, kao i kroz spefičnu formu rada u psihologiji – psihološke radionice.

Na kraju treba reći nekoliko reči o oblastima psihološke nauke koje ne obrađujemo u ISP, kao i o nekim ekvivalentima i zabudama u pogledu programa psihologije. Pronicljivi italac je primetiti da u spisku tema koje se obrađuju na seminaru nije navedena jedna veoma važna i posebno intrigantna oblast, klinička psihologija. U isto vreme, veliki broj polaznika u ISP dolazi da bi nešto saznao upravo iz ove oblasti. Iako se ponekad organizuju tematska predavanja, ipak se može reći da klinička psihologija nije predmet petničkog programa psihologije. Za ovo postoji nekoliko razloga. Na prvom mestu, oblast kliničke psihologije je široka, teorijski raznolika i veoma često teško podložna empirijskoj proverbi. Takođe, treba imati na umu da je za bavljenje ovom oblastu potrebno imati no veliku i ozbiljnu teorijsko znanje i iskustvo, a da je program psihologije osmišljen za srednjoškolsko predznanje psihologije nije dovoljno za bavljenje ovoliko složenom oblastu. I, na kraju, klinička psihologija koristi repertoar mernih instrumenata koji srednjoškolicima nisu dostupni.

1 [to vi{e} podataka o takmi-enjima i {to vi{e} prvih mesta – to je "prolaz" sigurniji

Nije ta-no. Petnica je svesna da takmi-enja ne pokrivaju podjednako sve oblasti i da se, najve}im delom, zasnivaju na poznavanju {kol-skog gradiva ili dobroj uve`banosti zadataka iz zbirki. U Petnici se najvi{e tra`i spoj jasne motivacije, tj. interesovanja, samoinicijative i spremnosti za samostalni rad. Dakle, pobe-du na takmi-enju mi po{tujemo, ali ni malo ne potcenjujemo one koji ne vole da se takmi-e, ve} vi{e vole da sami "-eprkaju" po temama koje ih zanimaju. ^ak se mo`e desiti da o one koji se samo takmi-e i ne rade ni{ta osim toga, stavimo u drugi plan, jer im je, pretpostavljamo, stalo vi{e do diploma i medalja, nego do samostalnog rada za koje se u na{im {kolama, uglavnom, ne dodeljuje ordenje.

deset zabluda o "pre-icama" za prijavljivanje

2 Obilje putovanja po svetu i poha|anje raznih {kola jezika i sporta olak{ava prolaz

Ne mora da zna-i. I to poku{avamo da stavimo u kontekst mogu}nosti koje pru`a {kola, porodica i okru`enje. Ako je neko dosta putovao i poha|a puno programa van {kole, neka doka`e da ta iskustva i dodatna znanja pretvara u odre|ene kvalitetne samostalne radove i ostvarenja. Sama -injenica da neko ima vi{e novca i mogu}nosti ne zna-i da je i sposobniji.

3 Esej pi{i ozbiljno i ograni-i ma{tu, jer se tamo tra`e ozbiljni i racionalni u-enici

Nije ta-no. Funkcija eseja je da se vidi i pismenost, i na-in razmi{ljanja, ali i ma{ta i kreativnost. Nema razloga da se neko uste`e da poka`e slobodu svojih misli, naravno ako to ima nekakvu formu i smisao. Podse}amo da je va`na funkcija eseja da se vidi i li-ni stav prema nekom problemu a ne samo da neko nabraja {ta sve o problemu zna. Vodi ra-una da pametno izabere{ temu od ponu|enih.

4 [to vi{e preporuka nastavnika-lak{i prolaz

Ne mora zna-iti. Iskreno, po{teno i kriti-ko mi{ljenje jednog nastavnika mo`e zna-iti vi{e od gomile {ablonskih preporuka. Preporuku mogu dati i osobe koje rade u nevladinim organizacijama, klubovima i sl. gde neko ne{to radi i stvara. Neiskrene preporuke pune prazne hvale mogu imati i suprotan efekat na izbor.

5 Ve`i se za jednu oblast i predstavi se kao ekspert; u-enici koje interesuje sva{ta nemaju pro|u

Naprotiv. [irina interesovanja, pa i {irina li-nog iskustva je dragocena i to se u Petnici veoma ceni. Kvalitetna nauka podrazumeva vi{edisiplinarnost i dobro poznavanje problematike i metoda rada u drugim oblastima. Tako je, ve}e su {anse da je neko biti pozvan na programe u Petnici ukoliko poka`e da je zainteresovan da se uklju-i u razli-ite oblasti rada. Ako se neko ve`e samo za jednu oblast, a tu bude i mnogo drugih kandidata dok je broj mesta unapred ograni-en, {anse da je do}i u Petnicu su znatno manje.

6 U-enik velike, slavne i elitne {kolak{e} je pro}i od vr{njaka iz malih provincijskih {kola

Neta-no. Petni-ki selekциони tim poku{ava da kandidate sa svim njihovim rezultatima, ostvarenjima i uspesima stavi u okvire realne situacije u okru`enju u kojem `ive i u-e. Tako se, u stvari, od u-enika iz velikih gradova o-ekuje da ponude vi{e od vr{njaka iz malih sredina da bi bili na istom. ^i-njenica je da u velikim gradovima postoji mnogo vi{e uslova za izvan-{kolski rad – postoje biblioteke, velike knji`are, fakulteti, instituti, niz zanimljivih i korisnih mesta. U-enik iz male i siroma{ne sredine koji posti`e dobre rezultate u samostalnom radu sigurno raspola`e znatno ve}om motivacijom a, najverovatnije, i izuzetnim drugim sposobnostima u odnosu na vr{njake iz razvijenijih sredina i to Petnica nastoji da uzme u obzir.

7 Ako tra`i{ da ti Petnica pokrije participaciju, onda te sigurno ne}e primiti

Nipo{to. Opcije participacije su apsolutno nedostupne timu koji pregleda prijave i vr{i izbor kandidata i to se uvek i lako mo`e proveriti. Tek kada se formira lista kandidata koji }e biti pozvani na zimske seminare, tada se pregledaju formulari za participaciju i do sada nije zabele`en ni jedan slu-aj da se zbog opcije participacije na listi pozvanih neko zamenjuje drugom osobom.

8 Neka ti `ivotna pri-a bude tu`na ali da se vidi da si pobednik, to }e sigurno da ti otvori vrata

Bez veze. Ne padamo na preteranu patetiku. Takav pristup, naro-ito ako je neiskren, mo`e zna-iti i slabost i predaju. Mi nastojimo da prednost dajemo borcima, dakle samostalnim i upornim osobama. @ivot je neprekidna borba i to naro-ito va`i u ozbiljnoj nauci. Ako ima{ problema (a ko ih nema!), poka`i da si ih svestan i da ima{ strategiju kako da se sa njima suo-i{ i iz njih iza|e{.

9 Navedi {to vi{e va`nih i ozbiljnih knjiga i -asopisa koje si, kao, pro-itaio, pa }e{ odu{eviti komisiju

Nema smisla. Budite iskreni i realni. Lako se kasnije vidi da je neko lagao ili da je knjige samo listao i sa njih skidao pra{inu. Ako se neko i na ovaj na-in "provu-e", pa se na prvom seminaru poka`e da je to bio blef, izgubi}e {ansu da dalje dolazi u Petnicu, a {to, pretpostavljamo, nikome nije cilj.

10 [anse su ti male, zato {to se u Petnici izbor vr{i preko veze

Nije ta-no. Sistem selekcije u Petnici je takav da mnogo osoba (ukupno i do 60!) u-estvuje u pregledu prijava i veoma je malo kandidata za koje neko zna unapred ko su i kavi su. Pritisci i protekcija pri izboru je oprobna na-in da se nekome u-ini suprotna usluga stvaraju}i kod kolega koje vode program povi{en nivo o-ekivanja i zahteva prema u-esniku i zato se na zahteve koji ponekad sti`u da se neko "progura", po pravilu odgovara: "Ako je toliko dobar, neka to poka`e u prijavi!" n

[students]

a close look to psychologists

Petnica programs are not limited to the pure or hard science, as many less informed people sometime believe, but also to a wide scope of social sciences and humanities. Among them there is a long tradition of camps, workshops, and training courses in Psychology. This is very popular program and every year more and more secondary-school students apply to participate at seminars and camps on Psychology. Here, Miss **Ana Orli**, a current head of our department of Psychology, tries to present what really is the program of Psychology in Petnica in order to make more clear its structure and core goals and to explain some prejudices and misexpectations that are very common among teenagers. She explains the goals of students projects, the role of understanding basic science methods, and the fact that a number of these small projects are of certain scientific importance and value.

shortcuts to petnica

Teenagers in Serbia and the neighbore countries are relatively well informed about the Petnica Center and its programs, but not because of official information distributed through schools, or by their teachers, or via media. The important and, maybe the best, source of information are their schoolmates who participated at some of the PSC's camp, seminar, or training course. However, there are some side-stories. Here, we publish some spreaded typical misbelieves based on incomplete information and prejudices about fair, correct, and professionally conducted selection procedure. Hence, it is very good that boys and girls like Petnica and are so motivated to come here that they are looking for any possible shortcut through internet chat rooms. We are happy that almost everybody agree that Petnica is the place of hard, intensive, but interesting work, with no pressures, no school mark, and no rigid school discipline, where everybody can enjoy in science, research, and good friendship n